

DE KRACHT VAN BEELDTAAL

Grafische elementen bepalen het effect

Een beeld zegt meer dan duizend woorden! Grafische elementen in een tekst versterken de werking ervan. Als je 'een beeld wilt overbrengen' is het echter nog maar de vraag of de 'ontvanger' dat wel op de juiste (bedoelde) manier integreert in zijn eigen referentiekader.

Beeldtaal onderscheidt zich van gewone taal door zijn ruimtelijke werking en zijn emotionele impact. Abstracte feiten kun je daarentegen over het algemeen beter in 'gewone' taal weergeven. Overigens hoeven we meestal niet te kiezen tussen beelden en schrifttaal, want beide kunnen uitstekend worden gecombineerd. De meeste mensen gebruiken beeldtaal passief, dat wil zeggen ze bekijken afbeeldingen maar genereren deze niet zelf. Het echt 'lezen' van een afbeelding hebben we vaak niet geleerd (of we zijn het verleerd). Maar met een beetje inspanning kan iedereen het!

Kenmerken van beeldtaal

Een beeld spreekt snel!

Met een afbeelding kunnen we razendsnel gelijktijdig een veelheid aan informatie (zelfs onbewust) opnemen en ordenen. Alleen zo is het mogelijk een film te kijken en te begrijpen. Dit in tegenstelling tot woordtaal, waar we de zinsdelen na elkaar lezen en vervolgens de betekenis ontcijferen ('een beeld krijgen').

Een beeld spreekt zelden alleen

Meestal worden we geconfronteerd met veel stemmen en beelden die ons allemaal iets willen zeggen. De vraag is dan: Hoe selecteren we?

Beelden spreken meer dan zinnen

Terwijl de woordklank en daarmee de gedachte snel vervliegt, blijft een beeld hangen en duikt iedere keer weer in ons bewustzijn op (waarmee

het zich nog beter in ons geheugen vestigt!).

Beeldtaal is (niet) internationaal

Beeldtaal mag dan universeel zijn, hij is niet eenvoudig te 'vertalen', en een beeld kan zeer verschillend worden geïnterpreteerd. De subjectieve werking hangt onder andere af van leeftijd, opleiding en ervaringen van de kijker.

Door beeld wordt de herinnering eenvoudiger:

Een associatie is een opgebouwde verbinding tussen twee gedachten. Een gedachte kan een woord of beeld, een indruk of een (al dan niet fictieve) herinnering zijn. Uit een gedachte (in het hoofd of op papier) ontstaan weer andere gedachten en beelden, waaruit uiteindelijk een complex associatienetwerk ontstaat (Mind Map-structuur). Ook prikkelende woorden kunnen associaties oproepen in de vorm van mentale beelden; wie geoefend is kan realistische en gedetailleerde beelden genereren, die vervolgens weer gedachteverbindingen oproepen. In het 'gevecht' hiermee stimuleer je onder andere het voorstellings- en waarnemingsvermogen.

Een goede visuele associatieoefening is het bekijken van een fotoalbum.

Een foto is slechts een momentopname, maar herinnert je wel aan de omstandigheden van dat moment. Test maar eens aan de hand van een foto wat je je nog herinnert van je laatste vakantie of reconstrueer uit een videobeeld de hele film!

Herinneringswaarde van beeld

In onderzoeken waarbij aan de deelnemers in korte tijd een serie afbeeldingen (dia's) werd getoond, bleek dat 90 procent van de respondenten aansluitend kon aangeven of een afbeelding deel uitmaakte van de diavoorstelling, zelfs toen het aantal beelden verhoogd werd van 600 naar 10 000! De 'trefferquote' hing ook af van de kwaliteit en de vormgeving van de afbeeldingen: bijzondere exemplaren werden sneller geïdentificeerd. Belangrijker dan het herkennen is echter de vaardigheid een beeld in je hoofd te reconstrueren. Wat herinner je je precies van een afbeelding: het totale beeld, brokstukken of een kader?

Herinnering wordt eenvoudiger

- aan de genoteerde gedachte zelf,
- aan daarmee samenhangende gedachten uit het langetermijngeheugen,
- aan daarmee verbonden gedachten (bijvoorbeeld Mind Map), en daarmee:
- aan de inhoud van het geheel.

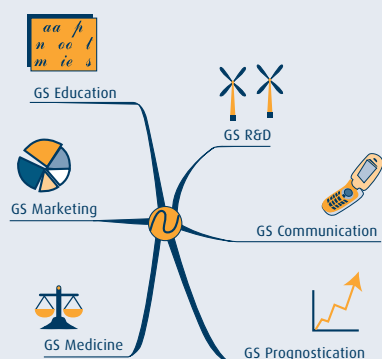
Grafische voorstelling: hoe en wat?

Gepaste inspanning

Met veel tijd en energie een waar kunstwerk maken voor een terloopse gedachte is als met een kanon op een mug schieten. Illustreer belangrijke sleutelwoorden zo dat ze aandacht trekken, de gedachten prikkelen en de herinnering vereenvoudigen. Met toenemende relevantie dienen ook kwaliteit en grootte van de afbeelding toe te nemen.

Werkelijkheidsgetrouw

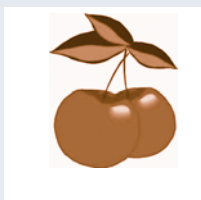
Baseer je op de realiteit. Dan hoeft de lezer niet lang te fantaseren over de betekenis van een illustratie. Neem bijvoorbeeld de kersen in het plaatje: de kleuren (groen voor de

bladeren, rood voor de vruchten) geven de werkelijkheid weer, het achter elkaar plaatsen van de kersen en de bladeren geeft enigszins een 3-D effect. De proporties kloppen, evenals de vormen. Overdrijven kan natuurlijk ook, het hangt er vanaf wat je wilt bereiken ...

Passend bij de intenties

Of je een afbeelding wilt toevoegen en zo ja, welke, hangt af van het doel dat je voor ogen hebt. In elk geval dient het beeld een relatie te hebben met het sleutelwoord. Zorg ervoor dat je op je pc een voldoende grote en geordende voorraad cliparts hebt. Voeg dan een afbeelding toe als je je het betreffende sleutelwoord wilt herinneren of als creativiteit van belang is. Zorg voor voldoende plaats om later nog afbeeldingen te kunnen toevoegen.

Zelf tekenen

Voordelen van zelf tekenen

■ **Individueel**
Tekenen kost tijd, en wie heeft dat? Aan de andere kant, er is een wezenlijk verschil tussen een kant-en-klaar product en een zelfgemaakte maaltijd. Bovendien herinneren we ons een zelf getekende afbeelding beter dan de kant-en-klare. Je hebt vormgeving en keuze zelf in de hand en kunt deze vrijheid gebruiken om gevoelens uit te drukken en afwisseling in je notities te brengen.

■ Sneller

Het passende symbool vinden kan tijdrovend zijn, zelfs met een goed geordende voorraad cliparts. Daarnaast moet je de afbeelding wellicht nog aanpassen.

Problemen bij het tekenen

Als kind tekenden we nog vol enthousiasme, totdat we hoorden dat deze tekeningen niet de werkelijkheid weergaven... Vervolgens tekenden we steeds minder, en dat had zijn invloed op onze prestaties. Toen zijn we er maar mee gestopt. De drempel om weer te beginnen is sindsdien te hoog, je wilt je tenslotte niet blameren. Intussen is bekend hoe waardevol tekenvaardigheden zijn, dus waarom niet een cursus volgen of relevante literatuur raadplegen en opnieuw beginnen?

Anderen 'gebruiken'

Gebruik van cliparts ...

■ ... van internet

Gebruikelijke formaten zijn wmf, emf en andere.

Hieronder enige 'topadressen' voor cliparts. Neem de tijd om je afbeeldingen te sorteren en te hernoemen. Voeg eventueel sleutelwoorden toe.

- <http://www.clipart.com/en/index>
- <http://www.clipartconnection.com/>
- <http://www.jupiterimages.com/> (1,5 miljoen images, niet gratis)
- <http://cliparts.pagina.nl/> (startpagina met veel gesorteerde links)
- <http://office.microsoft.com/clipart/default.aspx?lc=en-us> (een schatkamer van Microsoft cliparts)

■ ... van cd's

Een andere weinig tijd kostende mogelijkheid is een cd-rom kopen met cliparts. Let op kwaliteit in plaats van op kwantiteit! Zie o.a.

- <http://www.graphicsfactory.com/en>
- <http://www.djart.com/> voor enkele mogelijkheden.

■ 'kopiëren' van cliparts

Met een scanner ophalen en met knippen en plakken in je Mind Map-programma opnemen of (al dan niet met een computer) teke-

HANS TERHÜRNE

Hans Terhürne is adviseur bij Siemens Nederland en houdt zich, o.a. vanuit het perspectief van BSC en EFQM, bezig met creativiteit.

Daarnaast verzorgt hij intern en extern (www.creamatics.nl) workshops.

E-mail: hans.terhurne@euronet.nl.

nen en naar je Mind Map overbrengen zijn ook mogelijkheden!

Inzet

Met name in het begin is het belangrijk om bij iedere gelegenheid bewust afbeeldingen en symbolen te gebruiken. Kijk voortdurend rond om geschikte plaatjes te ontdekken. Met de tijd wordt het gebruik van afbeeldingen en symbolen vanzelfsprekend. Later ga je je meer concentreren op de eigenlijke toegevoegde waarde van het betreffende plaatje.

Bij de belangrijkste gedachten is het zeker van belang enige tijd te investeren. De gedachte wordt sterker geaccentueerd en blijft langer hangen. Bovendien bevordert het de creativiteit (en daar komt het in veel gevallen toch op aan...). Van bijzonder belang is natuurlijk het hoofdthema, dat altijd door één of meerder afbeeldingen ondersteund zou moeten worden. Maar ook de belangrijkste sleutelwoorden verdienen een plaatje, ze zijn de poort naar onderliggende gedachten. En ten slotte: plaats de afbeelding altijd direct in de buurt van bijbehorende gedachte!